

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3123/2018. (IV. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.309/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A jogi képviselővel (Karsai Dániel Ügyvédi Iroda, 1056 Budapest, Nyáry Pál utca 10. 5. emelet 1.) eljáró indítványozó (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Gfv.VII.30.309/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény B) cikke (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikke (1) bekezdésének sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó házastársa az egyik Magyarországon működő nagy kereskedelmi bank munkavállalójaként a pénzügyi intézet kiemelt ügyfeleinek pénztárosaként dolgozott. Munkája során a bank tőzsdei kereskedési rendszere segítségével rendszeresen tőzsdei ügyleteket kötött, az ügyfelek részére befektetési jegyeket forgalmazott, nagy kockázatú ún. „daytrade”, vagyis napon belüli határidős ügyleteket bonyolított. A bank belső szabályzata által tiltott módon az indítványozó házastársa saját maga, illetve kollégái hasznára is folytatott kereskedést, amelynek során veszteségei keletkeztek, melynek következtében az érintett munkatársak felé tartozása elérte a 30 millió forintot. Miután tevékenységére, illetve arra a tényre fényderült, hogy a felhalmozott veszteséget, illetve tartozást nem tudja megtéríteni, ezen tartozások kiegyenlítése érdekében a bank és az indítványozó 2000. december 8-án kölcsönszerződést kötöttek, amelyben az indítványozó „kijelentette, hogy tartozásátvállalás céljából 32 057 385 Ft kölcsönre van szüksége”. A bank részéről a folyósítás akként történt, hogy a kölcsön összegét a szerződésben megjelölt különböző bankszámlákon írta jóvá, illetve azokra átutalta. A szerződés biztosítékeként a felek a bank javára az indítványozó tulajdonát képező ingatlanra jelzálogszerződést kötöttek. Az indítványozó a szerződés alapján általa a banknak visszafizetendő összeget előtörlesztéssel élve a vállalt öt éves határidőt megelőzően, 2002 novemberében teljes egészében visszafizette.
- [4] Az indítványozó 2010 szeptemberében nyújtott be keresetet a Fővárosi Törvényszéken, a kölcsönszerződés semmisségének megállapítását és az eredeti állapot helyreállítását kérve. Kereseti kérelmével összefüggésben előadta, hogy a kölcsönszerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 348. § (1) bekezdésbe, 200. § (2) bekezdésébe, és 207. § (6) bekezdésébe ütközik (jó erkölcsbe ütközik, illetve színlelt szerződés, amely a munkáltatónak az alkalmazottja által munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek okozott kárért fennálló felelősségére vonatkozó szabály megkerülésére irányult). A később módosított keresetében vagylagosan előterjesztett másodlagos kérelmében az indítványozó a szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte. E tekintetben a régi Ptk. 2012. május 26. napjától hatályos 239/A. §-ára hivatkozott és kérte a szerződés érvénytelenségének megállapítását annak színlelt voltára tekintettel. A kérelemben foglaltak szerint ugyanis a szerződés egy tartozásátvállalást színlelő szerződés volt; az alperes munkáltató igényérvényesítésére a régi Ptk. 348. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a házastársával szemben, munkaügyi bíróság előtt, munkajogi perben kellett volna sor kerülnön.
- [5] Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét mindkét kérelme tekintetében elutasította, a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a bíróság döntését helybenhagyta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős döntést hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria ebben a végzésében megállapította, hogy az elsődleges kereseti kérelmet elutasító részében a jogerős ítéletet erre irányuló felülvizsgálati kérelem hiányában nem vizsgálhatta felül. A megállapításra irányuló másodlagos kereseti kérelem elbírálása során viszont tévedett a másodfokú bíróság, amikor úgy foglalt

állást, hogy a régi Ptk. 239/A. §-án alapuló keresetek esetén a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 123. §-ában foglalt kettős feltételrendszer fennálltát is vizsgálni kell, és az indítványozó ezen alapuló kérelmét eme feltételek hiányára tekintettel érdemi vizsgálat nélkül utasította el. A Fővárosi Ítéletábrla az újabb eljárásában immár érdemben elbírálva az indítványozó másodlagos kereseti kérelmét is, az indítványozó fellebbezését ezen kérelem tekintetében is elutasította. Az indítványozó az újabb jogerős ítélettel szemben is felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, a Kúria ennek alapján hozta meg az indítványban támadott, az indítványozóra nézve kedvezőtlen döntést hatályában fenntartó felülvizsgálati ítéletet.

- [6] A támadott ítélettel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként arra hivatkozott, hogy a Kúria a döntését olyan – az általa a perben következetesen hivatkozott PK41. sz. állásfoglalást hatályon kívül helyező – jogegységi határozatra (1/2014. PJE) alapozta, amely a jogvita keletkezésekor még nem létezett, és amely nem a régi, hanem az új Ptk. értelmezésével összefüggésben született, amit viszont ügyében alkalmazni nem kellett. Álláspontja szerint a Kúria ezzel a jogértelmezéssel, végső soron pedig a PK41. sz. állásfoglalás mellőzésével a „visszamenőleges hatályú jogalkalmazás”, illetve – tekintettel arra, hogy érvelése szerint a jogegységi határozattal jogalkotás történt – a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát sértően járt el. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, azon belül is a fegyveregyenlőség elvének sérelmét az indítványozó abból vezette le, hogy a Kúria a perbeli jogvitát bizonyítottság hiányában nem tekintette a régi Ptk. 348. §-án alapuló pernek. Ezzel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy még az elsőfokú eljárásban indítványozta azzal kapcsolatban bizonyítás felvételét (tanú meghallgatást), hogy a károkozás a házastársa munkaviszonyával összefüggésben történt; indítványának azonban a bíróság nem adott helyt. Ehhez képest álláspontja szerint a Kúria fenti, a bizonyítottság hiányával összefüggő megállapítása – azáltal, hogy nem helyezte hatályon kívül az elsőfokú ítéletet és utasított új eljárásra – „lehetetlen helyzetbe hozta az indítványozót”. Indítványában sérelmezte továbbá – bár kifejezett alaptörvény-ellenességként nem jelölte meg –, hogy a Kúria „nem találta problémásnak azt a költségviselési szabályt, hogy azon ítéletábrlai eljárás költségeit is az Indítványozó viseli, melyet utóbb meg kellett ismételni a Kúria hatályon kívül helyező végzése okán, mely eljárásra Indítványozó sikeres felülvizsgálati kérelme miatt került sor”.
- [7] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítélet kapcsán mindezek következtében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, illetve a B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének sérelme következett be.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [9] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] eleget tesz.
- [10] Az indítványozó jogi képviselője a támadott ítéletet – a tértivevény tanúsága szerint – 2016. április 1-jén vette át, alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben 2016. május 31-én adta postára.
- [11] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése], tartalmaz a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet tartalmaz a Kúria támadott döntése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [12] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [13] 3.3. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló per felperese, nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [14] Az indítványozónak nem áll rendelkezésre további jogorvoslati lehetőség, a Kúria támadott döntésével szemben további jogorvoslati eljárás nem vehető igénybe, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.

- [15] 3.4. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [16] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog kapcsán az indítványozó áttekintette az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó gyakorlatát, különös tekintettel a fegyverek egyenlőségének elvével kapcsolatos elvi megállapításokra. Ezt követően azonban az indítványozó ide vonatkozó érvelése kizárólag azt kifogásolja, hogy a bíróságok, végső soron pedig a Kúria, nem hoztak a jogi álláspontjának megfelelő olyan tartalmú döntést, hogy a perben támadott szerződés valójában a régi Ptk. 348. §-ának kijátszására irányuló színlelt szerződés lett volna. Ezzel összefüggésben külön is sérelmezte, hogy a Kúria a támadott döntése indokolásában az ezzel kapcsolatos kereseti (és felülvizsgálati) kérelmét a bizonyítottság hiányában utasította el. Álláspontja szerint a régi Ptk. 348. § (1) bekezdésének megsértését az elsőfokú eljárásban általa kezdeményezett, de a bíróság által el nem rendelt további tanúmeghallgatás bizonyította volna. Erre tekintettel a Kúria döntése álláspontja szerint megsértette a fegyveregyenlőség elvét azáltal, hogy „nem hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletet és utasított új eljárásra, hanem »értékelve« a már rendelkezésre álló bizonyítékokat, végleg elutasította az Indítványozó keresetét”.
- [17] Az Alkotmánybíróság az indítványozó fegyveregyenlőség elvének sérelmével kapcsolatos érvei tekintetében azt állapította meg, hogy azok valójában az ügyben meghozott, az indítványozó számára sérelmes bírósági döntés megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak. Az iratokból megállapíthatóan az elsőfokú bíróság az ügyben több tanút is meghallgatott, akiknek a tanúvallomása az indítványozó érveit nem támasztotta alá kellően; az indítványozó által javasolt további tanúmeghallgatásokat pedig a bíróság azért mellőzte, mivel – tekintettel a 10 éves időmúlásra is – azoktól „további érdemi előadás nem volt várható”; ezt a megállapítást a Kúria sérelmezett döntése nem vitatta. Mindezek alapján megállapítható, hogy az indítványozónak az az érvelése, amely ezen tanúmeghallgatások foganatosításának a hiányát rója fel a Kúria sérelmezett döntése számára, törvényességi, nem pedig alkotmányossági felülbírálat kezdeményezésére irányul.
- [18] Hasonlóképpen tartalmi, nem pedig alkotmányossági felülbírálatra irányulnak az indítványozónak a régi Ptk. 348. §-ának alkalmazhatóságával kapcsolatos kifogásai is. A Kúria a támadott döntésében a következőképpen foglalt állást: „[A] felperes felülvizsgálati kérelmében nem vitatta a jogerős ítélet azon megállapításait, miszerint a peres feleknek valódi ügyleti akaratuk volt a szerződés megkötésére, illetve azt, hogy a szerződés nem volt színlelt, az más szerződést nem leplezett. Kizárólag a szerződésnek nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközését állította az ítéleti megállapításokkal szemben.” Azon túlmenően, hogy a kérelemhez kötöttség elve alapján kétséges, hogy a Kúria ezt követően megállapíthatta volna-e egyáltalán a szerződés színlelt voltát, a döntés indokolásában részletesen számot is adott arról, hogy miért nem tekintette a kérdéses tartozást a régi Ptk. 348. § (1) bekezdése alá esőnek, illetve a jogvitát az ezen rendelkezésen alapuló munkajogi pernek. Ezzel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó „[...] kétséget kizáróan nem bizonyította, hogy e tartozás a Ptk. 348. § (1) bekezdése alá eső, munkavállaló által, munkaviszonyával összefüggésben okozott kár volt, amelyért a munkáltatót, vagyis az alperest – eltérő rendelkezés hiányában – felelősség terhelte volna”. A támadott döntésben foglaltak szerint „[K]izárólag az bizonyított, hogy a felperes családja és házastársa jó hírűvének megőrzése érdekében kötötte a perbeli szerződést, az alperes méltányosságból nyújtotta a kölcsönt.
- [19] A fentiekből következően a Kúria nem tekintette a perbeli jogvitát a Ptk. 348. §-án alapuló pernek”. Az indítványozó által hivatkozott PK 41. sz. állásfoglalás alkalmazására fogalmilag csak a régi Ptk. 348. § (1) bekezdésének hatálya alá tartozó esetekben kerülhet(ett) sor, ezért a Kúria fenti jogi álláspontjából az is következik, hogy a jelen ügy elbírálása során az abban foglaltakat nem vehette figyelembe. Erre tekintettel alkotmányjogi szempontból nincs jelentősége, hogy a Kúria a fent idézett megállapításokat követően, mintegy kiegészítésként utalt arra a körülményre is, hogy az 1/2014. PJE határozat az ítélet meghozatalát megelőzően hatályon kívül helyezte a 41. sz. PK állásfoglalást; mivel döntése az iratokból megállapíthatóan nem ezen a tényen alapult.
- [20] Mivel az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos érvelését ezzel ellentétesen arra alapította, hogy a Kúria a támadott döntést a fenti jogegységi határozat alapján hozta meg – ez valósította meg álláspontja szerint a visszamenőleges hatályú jogalkalmazást, illetve *quasi* jogalkotást –, az is megállapítható volt, hogy a B) cikk (1) bekezdésének állított sérelme és a támadott döntés között alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat nem állt fenn. A megjelölt alaptörvényi rendelkezés sérelme, illetve az ahhoz fűzött indokolás és a támadott döntés közötti alkotmányjogilag releváns összefüggés ugyanakkor az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának tartalmi kelléke, amelynek hiánya az érdemi vizsgálatot kizárja. Az Abtv. 29. §-ában foglalt vagy-

lagos feltételek [bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés] hiányában tehát az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatos indítványi elemet érdemben nem vizsgálhatta.

- [21] Mindezekre tekintettel megállapítható volt, hogy az indítvány valójában – mindkét alaptörvényi hivatkozása tekintetében – a bíróság döntésében foglalt megállapítások tartalmi megváltoztatására irányul. A jelen ügyben nem alkotmányossági, hanem polgári jogi tény- és szakkérdésnek, illetve a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével összefüggő kérdésnek minősültek a támadott bírósági döntésnek a perben vitássá tett szerződéssel kapcsolatos megállapításai, valamint ilyennek [lett volna] tekinthető az indítványozó számára sérelmes döntés törvényességének és indokoltságának megítélése is; amely kérdések elbírálására azonban az Alkotmánybíróságnak nincsen hatásköre.
- [22] Az Alkotmánybíróság – mint minden szakjogi, törvényességi felülbírálatra irányuló indítvány kapcsán – ismételten rámutat arra, hogy „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {elsőként lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. „[A]z Alkotmánybíróság [...] a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]} A támadott bírósági döntés – a jelen ügyben feltárható összefüggések alapján – ezért nem képezhetette érdemi vizsgálat tárgyát.
- [23] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. március 27.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1256/2016.

